

SZÍNHÁZI ÜZEMELTETÉS

Négy évvel később

A Szombathelyi Weöres Sándor Színház tapasztalatai

Szombathelyen egy egész évszázadig nem működött állandó kőszínház. A Hauszmann Alajos tervezte Nemzeti Színházat ugyan csak a második világháború legutolsó heteiben bombázták szét, de maga az intézmény már 1907-ben bezárt. Csak 2007-ben lett Szombathelynek ismét állandó kőszínháza, a városatyák és Jordán Tamás hosszú fáradozásai ekkorra értek be.

Az épületre kiírt és sikeresen le is bonyolított építészeti tervpályázat¹ (2008–2009) határozott formát is adott az épületnek, az éppen ekkor kirobbant gazdasági válság azonban majdnem olyan sebességgel dülta szét az évszázados esélyt, mint az 1945-ben ledobott bombák. Ekkor megfogalmazódott az erősen szűkített program, mely szerint a 2007-ben felállt társulat ideiglenes játszóhelyét, az egykori Helyőrségi Művelődési Otthont (városi szóhasználat: a HEMO-t) kell színházzá alakítani. Folyóiratunk 2009-ben egy különszámot szentelt a tervpályázat eredményének ismertetésére, majd az átépítés után a 2011. júniusi számban részletesen bemutatta az akkor megnyílt színház előtörténetét, építészét, technikai kialakítását.

Most, majdnem négy esztendővel a nyitás után a szombathelyi színház mindennapjai utólag igazolni látszanak Jordán Tamás akkor kicsit optimistának tűnő vágyait, hogy a színház ne csupán játszóhelyet jelentsen a városnak, hanem egy folyamatos, eleven, sokszínű kulturális agorát, közösségi teret, ahol a művészetek egymásra találhatnak, amelyek az előadások közönsége mellett kiállításokat, vetítéseket és zenei programokat, iskolai foglalkozásokat és felolvasásokat, Szombathely római kori múltját megelevenítő játékokat is befogad. Az új társulat gyorsan megtalálta a helyét a városban is, de az ország színházi életében is. Jordán Tamás azonban ma is türelmetlen, mint ahogy azt a legutóbbi nyilatkozatában mondta²: „Az a baja a mi életünknek, hogy befelé forduló, zárt és sivár. Én pedig azt szeretném, hogy az emberek legyenek kapcsolatban egymással. Legyen újra pezsgő szellemi élet, mint a második világháború előtt, amikor Szombathely volt a »Nyugat királynője«. Ma egyetemi város, és ez egyáltalán nem látszik rajta.”

Az új színházépület építészeti és színpad-technikai kialakítása a szükségből jól kovácsolt erőnyeket. A tervezésre és a kivitelezésre szánt rendkívül szűk idő ellenére sikerült olyan megoldásokat találni ebben a más célra épült, egy színház számára túl alacsony belmagasságokat mutató épületben, amelyek összesen öt játszóhelyen – a nagy színházteremben, a Márkus Emiliáról elvezetett stúdiószínpadon, a kihúzható nézőtéri tribünt is befogadó próbászínpadon, a tévéstúdióban, az étterem egyik sarkában kialakított kis performanszszínpadon – kiválóan kiszolgálják az előadások és természetesen a

közönség igényeit. Ha az időjárás engedi, speciális programokra használják a belső udvart is. →

¹ Lásd SZÍNPAD Különszám 2009. december

² „Ezt a beteg fogat ki kell húzni” – Jordán Tamás a POSZT-ról és a párbeszédéről, HVG 2015. április 25., 17. szám

→ A sok helyszín, a folyamatos működés és az esti előadások mellett a rengeteg egyéb program kivételesen összehangolt műszaki rendszert igényel. Ezt nehezítette a zsinórpadlás hiánya és az a térbeli adottság, hogy a nézőtér dőlésszögének megemlése nem lehetett az ideális mértékű. Sok kényszerű kompromisszum, kevés idő és korlátozott anyagi források szabták meg azt a keretet, amelyben a 2011-ben fölállt rendszer dolgozni kezdett. Mégis szerencsés helyzet alakult, részint annak köszönhetően, hogy a város mint beruházó külön közbeszerzési pályázatot ír ki a színpadtechnikai berendezésekre, részint amiatt, hogy Jordán Tamás a kezdetektől igényt tartott a technikai gárda szakértelmére. A színház lassan négy éve működik. Az eltelt idő tapasztalatairól Simon Ottó fővilágosítót kérdeztük, aki már 2011-ben bekapcsolódott a színpadtechnika tervezésébe.

Hogyan bizonyított az épület és a színpadtechnika?

Egy olyan épületet kellett átalakítani, amit ismertünk, használtunk több évadon keresztül. Már a tervezéskor tudtuk, hogy nem jut pénz mindenre. Nagyon feszített időkeretben dolgoztunk, ezért ha menet közben bármilyen hiányosság kiderült, nem lehetett tervpótlást kérni, mert azalatt leállt volna a kivitelezés. Maga a Helyőrségi Művelődési Otthon alig közepes színvonalon, gyenge anyagokból készült, a belső terek alacsony belmagasságúak voltak, ezért egyes részeit célszerűbb volt elbontani, és valami újat építeni a helyébe. Nagy kihívás volt egy művelődési házból színházat csinálni. A hatósági előírások miatt teljes értékű zsinórpadlást nem lehetett beépíteni, de a „trégereket” mindenképpen gépi mozgatással szerettük volna ellátni. Sok kisebb-nagyobb kompromisszumra volt szükség, például lemondunk a gépészet pontos szinkronszabályozásáról annak érdekében, hogy a kisebb színházteremben is lehessen színpadpadló. Utólag persze sok mindent lehet pótolni, ami akkor, az építkezés idején elmaradt. Folyamatosan fejlesztjük az eszközeinket, de ez lassan megy.

Volt-e olyan színpadi ötlet, ami a zsinórpadlás hiánya miatt bukkott el?

Ilyen nem fordult elő, legkésőbb a tervfoga-dáson mindig kiderül, mit tudunk technológiailag megoldani. De kétségtelen, hogy nem mindig választhatjuk a legegyszerűbb megoldást, éppen a hiányzó eszközök miatt. A nyitó díszelőadásban, *Az ember tragédiájában* például volt egy hungarocellból faragott hatalmas, szoborszerű kéz, egy nyitott tenyér, amire a két főszereplő rá is állt. A kéznek az előadás során át kellett fordulnia és felemelkednie az első emberpár fölé. A díszítő kollégák ezt a bonyolult

► A nagyszínpad nézőtere

► Márkus Emília Stúdiószínház a vezérlőtől

mozgást kézzel mozgatott kötelek és csigák segítségével oldották meg. Ekkor már tudtuk, hogy sokszor fog hiányozni a programozható felsőgépészet. Szerencsére a forgószínpadunk tökéletesen pozicionálható, nagy segítség a díszletváltásoknál.

Milyen tendenciákat tapasztal az itt dolgozó rendezőknél és díszlettervezőknél: egyre bonyolultabb technikai megoldásokat szeretnek, vagy inkább egy letisztultabb, egyszerűbb stílus felé tartanak?

Mindkettőre van példa, nem látok ebben hátrázott irányt. A mi színpadjaink világításban nagyon erősek, van olyan produkción, amit nem nagyon lehetne máshol bemutatni, mert nincsenek meg azok a világítási pozíciók, mint nálunk, illetve a nézőtéri részen nincsenek „robotlámpák” elhelyezve.

Az építészeti adottságok természetesen erre is rányomják a bélyegüket. Sajnos a nagyterem nézőtere nem elég magas ahhoz, hogy a karzaton ülő nézők ne lássák a fényvetőket.

Előre tudtuk, hogy az épület lehetőségei miatt nagy gépészeti varázslatokra nem lesz módunk, ezért inkább a világítás-, hang- és vizuáltechnikát erősítettük. Óriási esélyt adott, hogy Jordán Tamás igazgató nagy beleszólást engedett nekünk már az építészeti tervezésbe is, így sikerült általában a szükséges teret létrehozni a különféle funkcióknak, eszközöknek. Minden beszerzett eszközünket használtuk már, ha nem is azonos mértékben. Van két olyan, rádió-távírányítású színpadkocsink, ami ritkaság az országban, de ezek eddig csak a nyitó előadásban dolgoztak. A többi hang-, fény- és vizuáltechnikai eszközünk mind nagyon fontos szerepet tölt be a mindennapi munkában.

Négy éve úgy tűnt, hogy mi leszünk az utolsó olyan színház, ahová nagy mennyiségben még halogén fényforrással rendelkező reflektorokat telepítenek, amelyeket aztán gyorsan leváltanak az újabb LED-es eszközök. A LED-technika, úgy tűnik, mégsem ennyire gyorsan szorítja ki a klasszikus megoldásokat, bár van sok ígéretes típus, jelenleg még nem egyértelmű a fölényük. Ezért még néhány évig korszerűek leszünk.

GÖTZ ESZTER